EXEMPLE PRIVIND MECANISMELE DE DEBLOCARE A CRIZELOR CONSTITUȚIONALE

EXAMPLES REGARDING THE MECHANISMS FOR UNBLOCKING CONSTITUTIONAL CRISES

CZU: 342.4/.5:342.565.2(478) **https://doi.org/110.5281/zenodo.7889433**

Radu MOLDOVANU[1]

ABSTRACT. *This article aims to provide an analysis of the several mechanisms for unblocking constitutional crises.*

Thus, the main objective is to analyse the opportunity to introduce the institution of constructive vote of no confidence of the Government, strengthen the institution concerning the dissolution of the Parliament and facilitation to organize the snap parliamentary elections.

Another important component of the article is to describe the major risks regarding the institutional and constitutional instability in the country.

Keywords: *Constitutional Court, separation of powers in the State, mechanisms for unblocking constitutional crises, institutional conflicts, dissolution of the Parliament, constitutional instability.*

Introducere

Subiectul analizei vizează identificarea unor soluții de ordin constituțional pentru a contribui la rezolvarea unor probleme fundamentale ce țin de funcționalitatea instituțiilor democratice din Republica Moldova, și anume carențele, deficiențele și constrângerile care survin în procesul de asigurare a realizării principiului separării puterilor în stat. Această problemă este analizată în contextul mecanismelor de deblocare a conflictelor între ramurile puterii în stat.

Această analiză nu abordează exhaustiv mecanismele de deblocare a crizelor constituționale care pot fi identificate, ci se refera doar la câteva instrumente utilizate în practica constituțională a statelor europene, care pot fi relevante și utile pentru stabilizarea sistemului constituțional din Republica Moldova.

Pe lângă multiplele constrângeri, care au afectat funcționalitatea instituțiilor statului pe parcursul evoluției constituționale a Republicii Moldova, trebuie să reținem două mari probleme constituționale ”cronice”, care în mod particular au complicat aplicarea principiului continuităţii şi funcţionalităţii depline a instituţiilor fundamentale ale statului.

Prima problemă de proporții este cea a **instabilității constituționale,** care a generat câteva crize constituționale și politice. În acest sens, prevederile legate de alegerea Președintelui a dus la 3 rânduri de alegeri anticipate (25 februarie

[1] Radu MOLDOVANU, doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova ORCID ID: 0000-0002-1843-1672 E-mail: radumoldovanu84@yahoo.com

2001; 29 iulie 2009; 30 noiembrie 2010) și interimate lungi ale Președintelui (septembrie 2009- martie 2012). Aceste probleme s-au manifestat din cauza modificării Constituției din iulie 2000 prin care cetățenii au fost lipsiți de dreptul de a-și alege Președintele țării prin vot direct și atribuirea acestei funcții Parlamentului cu votul a 3/5 din deputaţi (61 de deputaţi). Riscul repetării alegerilor exista și în 2016 și doar prin Hotărârea nr. 7 din 04.03.2016 privind controlul constituţionalităţii unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea şi completarea Constituţiei Republicii Moldova [1] s-a rezolvat această problemă. Clasa politică timp de 16 ani nu a reușit să rezolve această capcană constituțională. Totodată, instabilitatea constituțională a fost generată și de căderi multiple de guvern, schimbarea frecventă a Primilor Miniștri, schimbări frecvente de majorități parlamentare. Sunt destul de limitate cazurile in istoria constituțională a Republicii Moldova când un Guvern și-a exercitat atribuțiile pe durata întregului mandat.

A doua problemă constă în **blocajul constituțional**, care spre deosebire de prima problemă, s-a manifestat sub formă de paralizie constituțională și anume incapacitatea de a forma Guvernul. În istoria constituțională recentă acest conflict a implicat, într-o primă fază, pe de o parte, Președintele Republicii Moldova ales de Parlament, iar pe de altă parte, majoritatea parlamentară. În contextul acestui conflict jurisprudența Curții Constituționale a contribuit la susținerea necondiționată a majorităților parlamentare din 2015 și până în 2021 în vederea evitării alegerilor anticipate. Ambii actori politici și instituționali încercau să dobândească un rol decisiv în procesul de desemnare a candidaturii Primului ministru. Prima criză de acest tip a avut loc în perioada cuprinsă între 29 octombrie 2015 (demiterea Guvernului Streleț) și până la 20 ianuarie 2016 (investirea Guvernului Filip). În rezultat, Curtea Constituțională a obligat Președintele să desemneze candidatul majorității parlamentare. Durata crizei politice și constituționale a fost de aproximativ 3 luni. A doua criză a avut loc în perioada cuprinsă între 23 decembrie 2020 (demisia Guvernului Chicu) și 6 august 2021 (investirea Guvernului Gavriliță). Părțile acestui conflict au fost, pe de o parte, Președintele Republicii Moldova ales de către cetățeni prin vot direct, iar pe de altă parte majoritatea parlamentară. De această dată, durata crizei politice și constituționale a fost mai mare de 7 luni. În rezultat, printr-un concurs de circumstanțe politice, ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale, Președintele Republicii a reușit, prin utilizarea mecanismului constituțional de desemnare a Primului Ministru, să dizolve Parlamentul și să declanșeze alegeri parlamentare anticipate.

Pentru următoarele cicluri politice, în cazul în care președintele ales nu va avea majoritate parlamentara și respectiv, majoritățile parlamentare nu vor beneficia de susținerea politică a Președintelui, sau în cazul în care nici un partid nu va avea majoritatea parlamentară, fiind necesară o coaliție politică, există un mare risc ca problemele care au afectat funcționalitatea instituțiilor să se repete

sub anumite forme. Există riscul ca instabilitatea constituțională să se reproducă în continuare prin căderi frecvente de guverne, majorități instabile și de conjunctură. Totodată, există și riscul ca iarăși să se manifeste paralizia constituțională, în cazul în care președintele va intra într-o luptă acerbă cu o majoritate parlamentară ostilă.

În mod normal, respectând cutumele democratice și constituționale ar trebui ca în cazul lipsei unei majorități politice clare să funcționeze cultura dialogului, să se conștientizeze necesitatea identificării unui compromis politic, o coabitare politică în interesul tuturor cetățenilor. Însă realitățile politice și constituționale din Republica Moldova sunt mult mai complexe, pornind de la faptul că are loc o confruntare politica permanenta. În loc să funcționeze un sistem de separație și de colaborare loială a puterilor în stat în exercitarea prerogativelor ce le revin, așa cum este prevăzut în art.6 al Constituției Republicii Moldova, realitatea arată că funcționează mai degrabă un sistem de confruntare continuă între ramurile puterii în stat. Anume din aceste considerente este necesară identificarea unor soluții sistemice, care ar facilita stabilizarea constituțională.

Identificarea unor mecanisme constituționale din practica europeană care pot contribui la soluționarea crizelor de natură constituțională

Pornind de la riscurile invocate ce țin de aplicarea principiului continuităţii şi funcţionalităţii depline a instituţiilor fundamentale ale statului, este important de identificat unele mecanisme, care ar putea atenua sau diminua impactul negativ asupra stabilității constituționale a Republicii Moldova. Astfel, se propun spre analiză două tipuri de mecanisme. Primul mecanism se referă la consolidarea stabilității guvernamentale prin introducerea instituției constituționale ce se referă la ”Moţiunea de cenzură constructivă.” Al doilea mecanism se referă la deblocarea crizelor constituționale care se referă la introducerea unui mecanism simplificat de declanșare a alegerilor parlamentare anticipate în caz de blocaj și impas constituțional precum și examinarea oportunității introducerii instituției autodizolvării Parlamentului.

Introducerea instituției constituționale ce se referă la ”Moţiunea de cenzură constructivă” care este definită ca un act prin care Parlamentul exprimă vot de neîncredere Prim-ministrului şi propune concomitent Șefului Statului, pentru numire, candidatura noului Prim-ministru.

Sistemul moţiunii de cenzură constructive, a apărut începând cu 1949 în Germania de Vest, fiind reglementat prin art.67 din Constituție. Chiar dacă au fost 2 tentative de a utiliza acest mecanism în Germania, o singură moțiune de cenzură constructivă a reușit să demită un guvern prin propunerea unui alt candidat. Acest eveniment s-a produs în 1982, când Helmut Kohl l-a succedat pe social-democratul Helmut Schmidt.

Ulterior, mai multe state europene au preluat acest model, printre care: Spania, Belgia, Polonia, Slovenia și Ungaria. De asemenea, prevederi similare există și în state precum Armenia, Nepal, Tunisia, Lesotho, Fiji și Israel. Moțiunea de cenzură constructivă a fost utilizată până în prezent la nivel național doar de cinci ori, de două ori în Germania (27 octombrie 1972 si 1 octombrie 1982) și de trei ori în Spania (30 mai 1980, 30 martie 1987 si 1 iunie 2018). [2]

În Republica Moldova a existat un asemenea proiect de modificare a Constituției, care urmărea introducerea instituției constituționale de moțiune de cenzură constructivă. Acest proiect a fost supus avizului de către judecătorii constituționali prin *Hotărîrea Curţii Constituţionale Aviz asupra proiectului de lege constituţională pentru modificarea Constituţiei Republicii Moldova Nr.1 din 11.07.2000*. [3]

Conform proiectului, art. 104 Controlul parlamentar conținea următoarele:

(5) Parlamentul poate exprima vot de neîncredere Prim-ministrului prin adoptarea, la propunerea a cel puţin 1/4 din deputaţi, a unei moţiuni de cenzură constructive. Iniţiativa adoptării moţiunii de cenzură constructive se examinează după cel puţin 3 zile, dar nu mai tîrziu de 6 zile de la data prezentării în Parlament.

(6) Parlamentul nu poate exprima neîncrederea sa faţă de Prim-ministru decît alegînd, cu votul majorităţii deputaţilor, un succesor la funcţia de Prim-ministru.

(7) Adoptarea de către Parlament a moţiunii de cenzură constructive atrage demisia de drept a Prim-ministrului şi obligaţia Preşedintelui Republicii Moldova de a numi, în termen de 3 zile, noul Prim-ministru".

Este important de menționat că introducerea moțiunii de cenzură constructive nu exclude mecanismul angajării răspunderii, una din consecințele căreia ar putea fi moțiunea de cenzură. Astfel, în conformitate cu prevederile proiectului, art. 106 Angajarea răspunderii Guvernului conținea următoarele:

"Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Parlamentului asupra unei declaraţii de politică generală, a unui program de activitate sau a unui proiect de lege. (2) Guvernul este demis dacă Parlamentul a adoptat, la propunerea a cel puţin 1/4 din deputaţi, în decurs de 3 zile de la data angajării răspunderii Guvernului, o moţiune de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor.

(3) Dacă Guvernul nu a fost demis în condiţiile alineatului (2), proiectul de lege prezentat se consideră adoptat în redacţia propusă de Guvern şi se promulgă în conformitate cu art.93, iar declaraţia de politică generală sau programul de activitate devine obligatori(e)u pentru Guvern".

Prin urmare, această instituție, care deja a fost supusă analizei Curții Constituționale, ar putea fi preluată și introdusă cu unele ajustări în Constituția Republicii Moldova în vederea stabilizării sistemului constituțional.

Introducerea unui mecanism simplificat de declanșare a alegerilor parlamentare anticipate în caz de blocaj și impas constituțional

Practica constituțională europeană și internațională este una diversă în materie de dizolvare a instituțuiei legislative și declanșării alegerilor parlamentare anticipate pentru a rezolva o criză politică cu implicații constituționale. Importanța acestei instituții vine din caracterul său extraordinar care implică un mecanism constituțional de criză. Doctrinarii francezi, printre care și *Michel de Villiers, Armel Le Divellec, în cadrul Dictionnaire du droit constitutionnel, (Paris, Éd. Dalloz, 2007)* menționează că prin acest mecanism "*se provoacă încheierea activității puterilor unei adunări înaintea termenului normal al mandatului său, prin organizarea de alegeri anticipate*." [4]

În cadrul studiului Alexandrinei Șerban "*Atribuţii ale preşedinţilor în republicile semiprezidenţiale – dizolvarea Parlamentului*" în care este invocat *Simon-Louis Formery, La Constitution commentée article par article, (Paris, Éd. Hachette Livre, 2001)*, se disting, două tipuri de dizolvare parlamentară: „dizolvarea regală", care provine dintr-un arbitraj al şefului de stat, care apelează la electorat pentru a tranşa un conflict între puterea executivă și legislativă, şi „dizolvarea ministerială", în care Cabinetul de miniștri este cel care decide dizolvarea şi organizarea alegerilor anticipate.

Unul din cele mai interesante exemple privind instituția dizolvării Parlamentului se referă la modelul Republicii Franceze. Astfel, art.12 al Constituției Franceze [5] prevede următoarele:

"După consultarea Prim-ministrului și a președinților Camerelor Parlamentare, Președintele Republicii poate pronunța dizolvarea Adunării Naționale.

Alegerile generale sunt organizate cu cel puțin 20 și cel mult 40 de zile de la dizolvare.

Adunarea Națională se reunește de drept în cea de-a doua zi de joi de după alegerea sa. Dacă această reuniune nu are loc în perioada prevăzută pentru sesiunea ordinară, se va convoca de drept o sesiune cu durata de 15 zile.

În anul următor acestor alegeri nu se poate proceda la o nouă dizolvare".

După cum rezultă din prevederile Constituției Republicii Franceze, Președintele are împuterniciri cvasi-discreționare și exclusive de a dizolva în orice moment Adunarea Națională (camera inferioară a legislativului francez). În același timp, doctrina franceză consideră că nimeni nu poate contesta faptul că dizolvarea organului legislativ ar fi un mijloc democratic și adecvat pentru a tranșa, soluționa un conflict politic grav prin intermediul sufragiului universal. Pentru a înțelege mai profund esența și semnificațiile instituției dizolvării în varianta franceză, este relevant de analizat cum a fost această atribuție discreționară a Președintelui Republicii Franceze utilizată pe parcursul existenței celei de-a 5 Republici Franceze.

Prima dizolvare a Adunării Naționale a avut loc în contextul conflictului politic dintre majoritatea parlamentară și Președintele Charles de Gaulle. Astfel, în data de 5 octombrie 1962, făcând uz de art.50 din Constituție, majoritatea parlamentară a demis Guvernul condus de Georges Pompidou. Ca răspuns la acest act, în data de 9 octombrie 1962, Șeful statului a dizolvat legislativul provocând alegeri anticipate. În rezultat, Președintele a obținut o majoritate parlamentară absolută. Astfel, conflictul dintre puterea legislativă și executivă a fost rezolvat în favoarea celei din urmă.

A doua dizolvare din 30 mai 1968 a Adunării Naționale a avut loc în rezultatul evenimentelor dramatice, protestelor violente din mai 1968. În acest caz, apelul la popor nu a urmărit soluționarea unui conflict de natură constituțională ci a avut mai degrabă un caracter de verificare a încrederii șefului statului, fiind asociat cu un referendum. Campania a fost condusă de către Prim Ministrul Georges Pompidou, care a reușit să obțină o majoritate foarte largă. [6]

A treia dizolvare a legislativului a avut loc în 1981 după câștigarea alegerilor prezidențiale de către candidatul socialist Francois Mitterand. Această decizie a urmărit obținerea majorității parlamentare de către președintele nou ales. În rezultatul alegerilor parlamentare, Președintele a obținut o majoritate confortabilă.

A patra dizolvare a legislativului a avut loc în 1988 după câștigarea celui de-al doilea mandat prezidențial de către candidatul socialist Francois Mitterand. Scopul a fost obținerea unei majorități în legislativ. În 1986, la alegerile parlamentare la termen, majoritatea a fost obținută de către partidele de dreapta și centru, astel încât Președintele Mitterand a pierdut suportul parlamentar după o perioadă de 5 ani de când exercita mandatul prezidențial. Ca și consecință, în perioada 1986-1988, Franța a fost guvernată în baza principiilor de coabitare. Dat fiind că Președintele francez nu dispunea de majoritate, a fost agreat ca Guvernul să fie format din partidele care au obținut majoritatea parlamentară. Astfel, Prim Ministru a fost numit Jacques Chirac, care era de dreapta fiind liderul opoziției de dreapta și centru. În momentul în care, Mitterand a câștigat cel de-al doilea mandat, prima decizie a fost dizolvarea Parlamentului pentru a cere poporului majoritatea parlamentară pentru exercitarea celui de-al doilea mandat. În rezultat, acesta a reușit să-și formeze o nouă majoritate în urma alegerilor parlamentare anticipate. [7]

A cincea și ultima dizolvare a legislativului a avut loc în 1997, atunci când Președintele Jacques Chirac a hotărât să-și consolideze majoritatea parlamentară. Pentru prima dată în cele 5 dizolvări a legislativului care au avut loc, Președintele a pierdut majoritatea în rezultatul alegerilor parlamentare anticipate. Astfel, o largă coaliție de stânga a câștigat alegerile și a guvernat timp de 5 ani în cadrul sistemului de coabitare.

Sintetizând experiența constituțională franceză în materie de dizolvare a Adunării Naționale și provocare a alegerilor parlamentare anticipate trebuie de menționat câteva observații:

- această instituție reprezintă o atribuție discreționară a Președintelui, de care poate face uz în orice moment. Această prerogativă consolidează rolul Președintelui în raport cu Parlamentul, atribuindu-i șefului statului responsabilitatea de bază în a utiliza mecanismul apelului la popor;

- este o posiblitate de a rezolva un conflict de natură constituțională sau de a soluționa o criză politică sau socială prin apelarea la sufragiul universal. Totodată, în spiritul instituțiilor politice franceze, este un mecanism prin care Președintele ales, poate cere majoritate parlamentară pentru a-și realiza propriul program prezidențial;

- Utilizarea acestui mecanism de 5 ori timp de 60 de ani nu a generat instabilitate ci invers, a stabilizat situația politică și a furnizat legitimate vieții politice franceze. Totodată, utilizarea acestei instituții a demonstrat că există posibilitatea ca nu doar Președintele să obțină succes electoral în urma dizolvării ci și opoziția.

În majoritatea statelor europene, instituția dizolvării organului legislativ ca atribuție a șefului statului nu este atât de discreționară, fiind condiționată de unele proceduri și etape politico-juridice concrete.

Un exemplu relevant este cel al Germaniei, unde dizolvarea legislativului este legată de o altă instituție importantă care este ”*votul de încredere*”. Spre deosebire de ”votul de neîncredere”, votul de încredere, este solicitat de către Cancelarul federal pentru a-și reconfirma majoritatea. Din momentul solicitării, acest vot pentru reconfirmarea încrederii are loc pe parcursul unei perioade de 48 de ore. În contextul acestei proceduri, este necesară o majoritate absolută. Astfel, în conformitate cu art.68 din Constituție [8] este prevăzută următorul mecanism: „*Dacă o moţiune de încredere în Cancelarul federal nu este aprobată de Bundestag printr-o majoritate a membrilor săi, preşedintele Republicii Federale poate, la propunerea cancelarului federal, să dizolve Bundestagul într-un interval de 21 de zile. Dreptul de dizolvare încetează o dată ce Bundestagul a ales un alt cancelar federal printr-o majoritate a membrilor săi*”.

În ceea ce privește **instituția dizolvării Parlamentului în Republica Moldova**, trebuie de menționat că la momentul de față, în conformitate cu prevederile art.85 din Constituția Republicii Moldova pot fi declanșate alegeri parlamentare anticipate în următoarele situații:

- imposibilitatea formării Guvernului timp de 3 luni (art.85, alin1);
- blocarea procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni (art.85, alin1).

În ambele situații, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare poate să dizolve Parlamentul (art.85, alin1).

Totodată, în conformitate cu art.85, alin.2, Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin 2 solicitări de investitură. De asemenea, conform aceluiași articol (alin.3), Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată pe parcursul unui an.

Trebuie de menționat, că până la Hotărârea Curții Constituționale din martie 2016, Constituția Republicii Moldova prevedea în art. 78 ”Alegerea Președintelui” care ulterior a fost declarat neconstituțional, încă o condiție pentru dizolvarea Parlamentului. Astfel, conform art.78 (alin.5) era stabilită următoarea prevedere: ”*Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu va fi ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor parlamentare*.”

În acest context, este foarte relevantă jurisprudența Curții Constituționale din martie 2016, care menționa ca o constrângere că nu există mecanisme de evitare a dizolvărilor Parlamentului, ceea ce generează instabilitate constituțională. Totodată, în rezultatul interpretării, s-a accentuat faptul că judecătorul constituțional este pus în situația de a elimina mecanismele ce generează dezechilibrarea instituţiilor constituţionale, salvând astfel coerența Constituției. Iar forma de alegere a Președintelui nu poate fi sursă de criză constituțională. Astfel, dizolvarea Parlamentului în formula art.78 din Constituție reprezenta o sursă permanentă de instabilitate și criză constituțională.

Odată cu declararea neconstituțională a reformei din iulie 2000 de către Curtea Constituțională, riscul dizolvării Parlamentului, ca element de destabilizare constituțională s-a redus semnificativ, rămânând doar opțiunea dizolvării Parlamentului ca rezultat al imposibilității votării Guvernului.

Un alt mecanism constituțional relevant ține de **procedura de autodizolvare a Parlamentului**. Un exemplu de un asemenea model este Macedonia. În conformitate cu art.63 din Constituție, dizolvarea Parlamentului (Adunarea Macedoneană) are loc prin votul majorității deputaților. Un mecanism similar este reglementat în constituția din Lituania (art.58) unde pot fi declanșate alegerile parlamentare anticipate prin votul Parlamentului fiind necesare cel puțin 3/5 din voturile deputaților. Un alt exemplu este cel al Poloniei [9] în care conform art.98 (alin.3) prevede următoarele: ”*Seimul Poloniei (Camera inferioară a Parlamentului) își poate scurta mandatul printr-o hotărâre adoptată cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile numărului statutar al deputaților. Orice scurtare a mandatului Sejmului va însemna simultan o scurtare a mandatului Senatului*.”

Concluzii privind aplicarea unor mecanisme constituționale din practica europeană care pot contribui la soluționarea crizelor de natură constituțională

În rezultatul descrierii și analizei unor mecanisme constituționale din practica europeană, au fost identificate unele concluzii ce țin de oportunitatea introducerii acestora în sistemul constituțional al Republicii Moldova.

În ceea ce privește moțiune de cenzură constructivă, care presupune un act prin care Parlamentul exprimă vot de neîncredere Prim-ministrului şi propune

concomitent Șefului Statului, pentru numire, candidatura noului Prim-ministru, necesitatea acestei instituții este dictată de câteva considerente.

Demiterea unui Guvern nu reprezintă un scop în sine. Scopul principal al unei moțiuni de cenzură este înlocuirea guvernului existent cu unul nou. Altfel spus, demiterea unui Guvern este doar o primă etapă în procesul de investire a unui nou Executiv. Votarea unei moțiuni de cenzură și investirea unui nou Guvern se înscrie în continuitatea proceselor democratice. Aplicarea separată și la distanță în timp a acestor două etape este un factor de risc, mai ales în condițiile Republicii Moldova.

Negocierile pentru formarea viitoarei coaliții guvernamentale ar trebui începute concomitent cu identificarea unui număr suficient de voturi pentru demiterea guvernului în exercițiu. Astfel, perioada de aflare a țării fără guvern este una scurtă și adâncirea crizei guvernamentale este evitată.

Aceste prevederi ar putea produce câteva avantaje și beneficii pentru sistemul constituțional din Republica Moldova:

- responsabilizarea clasei politice prin faptul că nu va exista un mecanism de a demite un guvern fără a avea o perspectivă clară privitor la continuitatea guvernării;
- creșterea costurilor politice pentru partidele care demit un guvern deoarece va fi necesară formalizarea unei coaliții politice care precede demiterea. În experiența politică a Republicii Moldova au existat majorități parlamentare antiguvernamentale. Totodată, aceste majorități parlamentare situaționale nu întotdeauna au avut vocația să devină majorități pro-guvernamentale.

În consecință, o asemenea prevedere ar contribui la stabilizarea sistemului constituțional și ar diminua instabilitatea guvernamentală.

Referitor la introducerea unui mecanism simplificat de declanșare a alegerilor parlamentare anticipate în caz de blocaj și impas constituțional, Avizul nr. 1 din 15.04.2021 pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului după consumarea celor două tentative nereușite de numire a Guvernului [10]) pune bazele unei schimbări de optică în ceea ce privește instituția dizolvării din perspectiva unui mecanism mai ușor de declanșare a alegerilor anticipate. Astfel, Curtea oferă o interpretare diferită a instituției dizolvării Parlamentului în raport cu jurisprudența precedentă, prezentând-o nu ca o sursă de instabilitate ci ca o posibilă soluție de depășire a crizei constituționale. Astfel, dizolvarea Parlamentului și desfășurarea alegerilor anticipate, este prezentată de către Curte ca o garanție constituțională care permite soluționarea și deblocarea unei crize instituționale. De asemenea, este formulată sarcina șefului statului de a contribui la depășirea crizei politice şi a conflictului declanșat între puteri. Totodată, este considerată ca o soluție oferită alegătorilor să rezolve pe cale constituțională conflictul dintre autorități. În același timp, procedura de dizolvare a Parlamentului a fost interpretată de către Curtea utilizarea ca fiind o sancțiune constituțională

aplicabilă Parlamentului cauzată de incapacitatea acestuia de a forma Guvernul și respectiv de a nu-și putea exercita funcțiile.

Tot Curtea recomandă ca apelul la popor ar trebui să fie unul din mecanismele principale de restabilire a bunei funcționări a mecanismelor constituționale în spiritul prevederilor din Opinia nr. 886/2017 a Comisiei de la Veneția privind propunerea Președintelui Republicii Moldova de a extinde competențele prezidențiale referitoare la dizolvarea Parlamentului, § 20);

Din această perspectivă, este necesară ajustarea acestei instituții la particularitățile constituționale și politice a Republicii Moldova, astfel încât să existe un mecanism de deblocare a crizelor politice. În același timp, este important ca această instituție să nu fie utilizată ca un șantaj politic de către instituția prezidențială.

În ceea ce privește instituția autodizolvării Parlamentului, este necesară studierea aprofundată a prevederilor și practicii constituționale din Macedonia, Polonia, Lituania, dar și alte state în vederea examinării oportunității introducerii unui asemenea mecanism în sistemul constituțional al Republicii Moldova. Cu atât mai mult, o asemenea instituție a fost pusă în aplicare în 1993 atunci când s-a decis autodizolvarea Parlamentului ales în 1990 și organizarea alegerilor parlamentare anticipate în februarie 1994.

Referințe bibliografice:

Resurse Web:

1. http://www.e-democracy.md/files/elections/cc-decision-04-03-2016.pdf
2. https://ro.frwiki.wiki/wiki/Motion_de_censure_constructive
3. https://www.constcourt.md/public/ccdoc/avize/ro_2000_a_1.pdf
4. http://www.rsdr.ro/Art-4-2-2009.pdf
5. https://www.conseilconstitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf
6. https://www.lemonde.fr/le-monde-2/article/2008/05/22/la-dissolution-de-l-assemblee-nationale_1048194_1004868.html
7. https://www.vie-publique.fr/fiches/19442-la-dissolution-de-lassemblee-nationale-une-arme-presidentielle
8. (https://www.constituteproject.org/constitution/German_Federal_Republic_2012.pdf)
9. https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/konse.htm
10. https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=avize&docid=74&l=ro